

Oppgave A

Hva er en god miljøvennlig næringspolitikk? En rekke politikere har tatt til orde for en såkalt «grønn næringspolitikk», det vil si en næringspolitikk som tar hensyn til miljøet. Hvilke prinsipper vil du som samfunnsøkonom legge til grunn for en slik næringspolitikk?

Lenkene nedenfor kan du bruke hvis du synes de passer inn i besvarelsen

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/naringsutvikling-og-gronn-vekst/id649868/>

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/naringspolitikk-for-omstilling-og-gronn-verdiskapning/id2630200/>

https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/5879/va-rapport_nr_2011-14_nye_norge_betingelser_for_en_ny_naeringspolitikk.pdf

Besvarelsen bør drøfte hva man skal mene med næringspolitikk. Så å si all politikk vil påvirke allokering av ressurser mellom næringer – men det er rimelig å snevre inn til å se på ordninger som har som formål å påvirke allokeringen: Inngrep i markedet - skatter, subsidier og reguleringer – som har som formål å påvirke allokeringen av ressurser mellom næringer, eventuelt også endre ressursbruken innad i en næring. Miljøavgifter og andre miljøpolitiske virkemidler bidrar til å vri ressurser over til mer miljøvennlige næringer, og gir insentiv til å ta i bruk mer miljøvennlig drift innad i en næring.

Prinsipper som bør legges til grunn:

Det overordna prinsippet er selvsagt **effektiv allokering av ressursene**. Hva som skal regnes som prinsipper og hva som er anvendelse av prinsippene kan være litt flytende – men her er noen som er aktuelle å ha med:

Næringsnøytralitet: I fravær av markedssvikt er det et samfunnsøkonomisk tap ved å favorisere bestemte næringer eller bedrifter – for eksempel forsøke å «plukke vinnere». De samme argumentene kan brukes når det gjelder å plukke ut «grønne næringer» - for eksempel ved å subsidiere «miljøvennlige produkter» o.l.

Korrigerer for de eksterne effektene: Miljøkostnader er reelle kostnader, og en bedrift som ikke overlever dersom dens bruk av miljøet prisen riktig er ikke samfunnsøkonomisk lønnsom.

Kostnadseffektiv miljøpolitikk

For internasjonale miljøproblemer – som CO₂-utslipp – vil miljøpolitiske mål ofte være bestemt av internasjonale avtaler. Et viktig prinsipp vil da være å oppnå disse målene til minst mulig kostnader, dvs. en kostnadseffektiv politikk.

Tiltak for å oppfylle CO₂ mål egner seg godt for avgifter – fordi kostnaden ved CO₂ utslipp er den samme uansett hvor det slippes ut. En rekke miljøproblemer er imidlertid mer lokale: Lokal forurensing til luft og vann, støy, forsøpling, naturinngrep osv. En næringspolitikk for å redusere slike problemer vil i større grad måtte bruke direkte reguleringer. Si litt om en slik politikk også

Ang næringsnøytralitet og grønn næringspolitikk:

Det er vanskelig for myndighetene å finne ut hva som er egentlig miljøvennlige produksjon. Er miljøvennlige tomatproduksjon i Norge bedre enn å importere fra land med mer naturlige forutsetninger for å dyrke tomater? Ved å subsidiere produksjon av et miljøvennlig produkt gjør man dette relativt mer attraktivt sammenliknet med andre og mindre miljøvennlige produkter, men man gjør det også relativt mer attraktivt enn andre og kanskje samfunnsøkonomisk mer lønnsomme måter å bedre miljøet på. Ved isteden å legge en **avgift på det som gir miljøskade** – dvs klassisk korreksjon for ekstern virkning (i) trenger man ikke regne på nettoeffekter på miljøet og (ii) aktørene står overfor riktige relative priser på alle alternativene.

Eksempel: Subsidiert mer miljøvennlig kjøttproduksjon i Norge gjør det mer attraktivt enn lite miljøvennlig kjøttproduksjon, men det gjør samtidig kjøtt relativt billigere – og dermed mer attraktivt enn alternativer som kanskje er samfunnsøkonomisk mer lønnsomme – som lavere kjøttforbruk. Ved istedenfor å legge avgift på CO2 utslipp og andre miljøskadelige utslipp får vi riktig prising av kjøtt.

Unntaket: **Subsidier av tiltak med positive eksterne effekter, eller kollektive goder**. Dersom utvikling av grønn teknologi er et kollektivt gode, eller har positive eksterne virkninger, kan det imidlertid være god grunn til å gi subsidier. Hvis utvikling av mer miljøvennlig kjøttproduksjon for eksempel gir innsikter som de fleste som driver med det kan benytte seg av, kan det være samfunnsøkonomisk lønnsomt med subsidiering/støtte.

Oppgave B

Myndighetene vurderer tiltak for å hindre at barn vokser opp i fattigdom. Tiltakene som diskuteres er følgende ordninger: (a) skattelette for familier med inntekt under fattigdomsgrensa, (b) økte satser for sosialhjelp og (c) skolefritidsordning og en rekke fritidsaktiviteter blir gratis for familier med inntekt under fattigdomsgrensa. Gjør rede for effektene av de tre tiltakene og sammenlikn dem.

Lenken nedenfor kan du bruke hvis du synes den passer i besvarelsen.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-6/id2540981/>

Oppgaver med støtteordninger har vært gitt på seminaret og det har vært forelest på kurset. Det har imidlertid i liten grad vært tatt opp som eksplisitt tema på bachelor kurs (bortsett fra 1220, som ikke er obligatorisk), så seminaroppgavene viste seg å være vanskelige: Studentene har ikke hatt om skillet mellom behovsprøvde og universelle ordninger, kan ikke noe om velferdsordninger som inntektssikring osv.

Skattelette til de med lav inntekt blir en del av skattesystemet – og krever ikke søknad og vurdering, så det er greiest å ikke kalle det for en støtteordning. Sosialhjelp og gratis fritidsaktiviteter er behovsprøvde ordninger i den forstand at si de gis til de med inntekt under et visst nivå. De fungerer som en forsikring for lave inntektsnivåer. Treffsikkerhet og kostnader varierer mellom tiltakene – og det gjør også effektene på arbeidstilbud

Skattelette for lave inntekter: Øker disponible inntekt i familier med inntekt under fattigdomsgrensa. Trolig økt insentivet til å jobbe innenfor de nivåene som gir skattelette (substitusjonseffekten), men øker marginals-katten når inntekten er på fattigdomsgrensa.

Det er ikke spesifisert hvordan skatteletten skal utformes – så her bør man si litt om det. Dersom man gir for eksempel 10 prosentpoengs reduksjon for alle under fattigdomsgrensa blir støtten høyere jo mer man tjener for inntekter under fattigdomsgrensa. Det kan gi økt insentiv til å jobbe, opp til fattigdomsgrensa, men det gjør også at de som tjener minste får minst støtte. Og dersom årsakene til lav inntekt er at man ikke har mulighet til å tjene mer (ledighet, uførhet) gir det uheldige fordelings-effekter. Ordningen er ikke ressurskrevende – den blir en del av skattesystemet – og det kreves ikke individuell vurdering, med den stigmatiseringen det gir. Gir den økt velferd for barn? Hvis vi antar at foreldrene alltid bruker inntekten til barnas beste virker den i den grad den gir foreldrene økt inntekt – og det avhenger som sagt av hva de tjener.

Økte satser for sosialhjelp:

<https://tjenester.nav.no/veivisersosialhjelp/>

Behovsprøvd støtteordning. Rimeligere enn skattelette siden støtten bare gis til de som har inntekt under et visst nivå. I prinsippet kan man søke om støtte til en rekke type utgifter – men ordningen er ikke ment som en fast støtteordning, men som en hjelp ved akutte behov. Den er dermed mer som en forsikring mot midlertidige og kortvarige inntektsbortfall. Sosialhjelp kan gi svært høy marginals-katt på arbeid, siden den stort sett avkortes mot inntekt, selv svært lave. Kommunene forvalter sosialstøtte, den gis etter individuell vurdering av søkerne – og praktiseringen varierer.

<https://www.hamar.kommune.no/article1907-4449.html>

Ordningen er ressurskrevende både for de som skal vurdere om kriteriene er oppfylt og for de som søker støtte. Det kan være stigmatiserende å motta støtte, og det krever i stor grad at man må oppgi mye informasjon om privatliv. Dette er altså først og fremst en forsikring t tiltak for å hindre kritisk lavt inntektsnivå, en forsikring og derfor lite egnet som en varig løsning på et fattigdomsproblem.

Gratis fritidsaktiviteter:

Hvordan denne virker avhenger av hva familien ville gjort uten tiltaket. Vi har tre grupper: (i) De som ikke har råd, men som ville brukt en inntektsøkning på å la barna bruke ordningene. Disse får det klart bedre med tiltakene – og den økte inntekten vi bevilger gjennom ordningen går i sin helhet til barna. Men disse familiene kunne vi like gjerne hjulpet med en inntektsøkning. (ii) De som ikke bruker ordningene og som heller ikke ville brukt en inntektsøkning på å la barna bruke ordningene. I disse familiene vil barna få det bedre. Om de ville fått det bedre med en mer generell inntektsøkning – for eksempel skattelette – avhenger av om vi tror foreldrene velger barnas beste eller ikke. Hvis vi mener foreldrene legger for lite vekt på barnas behov, treffer denne ordningen bedre for familier av type (ii) enn generell skattelette. (iii) De som bruker ordningene før det blir gratis. For disse virker ordningen som en ren inntektsøkning: De slipper å bruke penger på ordningene, og kan bruke dem på noe annet i stedet.